

Những bước tiến vượt bậc trong canh tác lúa chất lượng cao, phát thải thấp

14:53 14/09/2025

Ba mô hình thí điểm vụ Hè-Thu 2025 ghi nhận kết quả ấn tượng, khẳng định hiệu quả của Đề án 1 triệu ha lúa chất lượng cao, phát thải thấp gắn với tăng trưởng xanh và tiềm năng thay đổi diện mạo nông nghiệp Việt Nam.

Dựa trên thành công năm 2024, với việc giảm 30-50% lượng giống, tiết kiệm 30-70 kg đạm/ha và tăng năng suất lên đến 13,7%, ba mô hình thí điểm vụ Hè-Thu 2025 thuộc Đề án "Phát triển bền vững 1 triệu ha chuyên canh lúa chất lượng cao và phát thải thấp gắn với tăng trưởng xanh vùng Đồng bằng sông Cửu Long đến năm 2030" tiếp tục ghi nhận thành tích vượt trội.

Mô hình lúa chất lượng cao, phát thải thấp gắn với tăng trưởng xanh tại Cà Mau - Ảnh: VGP/LS

Theo đó, Hợp tác xã (HTX) Hiệp Xuân Phú (An Giang) đạt năng suất 6,48 tấn/ha-tăng 9% và gia tăng lợi nhuận ròng 8,1 triệu đồng/ha so với đối chứng. HTX Hồng Phát (Cà Mau) đạt năng suất 6,73 tấn/ha (tăng 4,6%) với lợi nhuận ròng tăng 4,6 triệu đồng/ha so với đối chứng nông dân. HTX Dịch vụ nông nghiệp Mỹ Thành Bắc (Đồng Tháp) cũng áp dụng thành công các kỹ thuật tiên tiến. Kết quả từ 150 ha thí điểm khẳng định tính khả thi của mô hình trên các vùng sinh thái khác nhau.

Đột phá từ công nghệ và kỹ thuật tiên tiến

Điểm mấu chốt của thành công nằm ở việc ứng dụng đồng bộ quy trình kỹ thuật được xây dựng theo "Sổ tay hướng dẫn quy trình kỹ thuật và sản xuất lúa chất lượng cao và phát thải thấp vùng Đồng bằng sông Cửu Long" do Cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật (Bộ Nông nghiệp và Môi trường) ban hành.

Kỹ thuật cơ giới hóa sạ hàng kết hợp vùi phân sâu mang lại hiệu quả vượt trội. Chỉ với 70 kg giống/ha thay vì 140-200 kg như canh tác truyền thống, nông dân tiết kiệm 50-65% lượng giống, tương đương 0,9-2,2 triệu đồng/ha. Áp dụng cơ giới hóa gieo sạ hàng kết hợp vùi phân và quản lý dinh dưỡng theo vùng chuyên biệt giúp giảm 6-17 kg đạm/ha. Đặc biệt, áp dụng quản lý dịch hại tổng hợp (IPM) đã cắt giảm đáng kể số lần phun thuốc: An Giang giảm từ 9 xuống 8 lần, Cà Mau và Đồng Tháp từ 11 xuống 8 lần và từ 9 xuống 6 lần.

TS. Nguyễn Văn Hùng, Nhà Khoa học cấp cao của Viện Nghiên cứu lúa gạo quốc tế (IRRI) đánh giá: "Kết quả từ ba mô hình thí điểm vụ Hè-Thu 2025 là minh chứng rõ ràng cho tính khả thi của nông nghiệp chất lượng cao, phát thải thấp ở Việt Nam. Việc kết hợp hài hòa giữa công nghệ hiện đại và kiến thức nông dân địa phương đã minh chứng cho hiệu quả áp dụng thực hành 1 triệu ha và nâng cấp chuỗi giá trị lúa gạo. Việc giảm thiểu vật tư nông nghiệp đầu vào (giống, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật), giảm phát thải khí nhà kính mà vẫn duy trì năng suất cho thấy Việt Nam đang tiên phong trong xu hướng nông nghiệp xanh toàn cầu. IRRI luôn đồng hành, sẵn sàng hợp tác phát triển mô hình, nhân rộng công nghệ phục vụ Chương trình".

Song hành giữa hiệu quả kinh tế và môi trường

Một thành tựu quan trọng là việc chuyển đổi quản lý rơm rạ bền vững. Thay vì đốt rơm gây ô nhiễm, nông dân thu gom để sản xuất nấm rơm hoặc sản xuất phân hữu cơ, tạo ra chuỗi giá trị khép kín. Giải pháp này vừa giảm phát thải vừa mang lại thu nhập bổ sung, đồng thời cải tạo đất canh tác-đúng nghĩa "kinh tế nông nghiệp tuần hoàn xanh".

Trong khuôn khổ các mô hình thí điểm trên, hoạt động MRV (đo lường, báo cáo và thẩm định phát thải khí nhà kính) cũng đã được triển khai theo hướng dẫn MRV của Bộ Nông nghiệp và Môi trường và hỗ trợ kỹ thuật từ phía IRRI, ghi nhận nhiều kết quả tích cực và bài học giá trị.

Các nhà khoa học và người dân tham gia mô hình lúa chất lượng cao, phát thải thấp - Ảnh: VGP/LS

Việc thu thập dữ liệu được thực hiện bài bản qua các nền tảng số như Kobo Toolbox và FarMoRe. Công tác theo dõi mực nước sử dụng ống đo và chụp ảnh mặt ruộng đã được thực hiện hiệu quả, hỗ trợ đắc lực cho việc báo cáo dữ liệu chính xác. Một số thách thức cũng đã được ghi nhận, đặc biệt là trong việc quản lý ruộng, giám sát và tổng hợp dữ liệu theo đơn vị SPOT một cách kịp thời. Đây là những kinh nghiệm quan trọng giúp việc hướng dẫn và thực hiện hoạt động MRV được tốt hơn trong những vụ lúa tiếp theo.

Thí điểm MRV không chỉ là bước đi kỹ thuật mà còn là minh chứng cho năng lực phối hợp đa ngành, đa cấp giữa các cơ quan trong nước và đối tác quốc tế như IRRI. Những kết quả ban đầu đã đặt nền móng cho việc nhân rộng mô hình, hướng tới một nền nông nghiệp Việt Nam xanh hơn, hiệu quả hơn và bền vững hơn.

Bà Lê Kiều Hiếu, Chi cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật tỉnh Cà Mau chia sẻ: " Qua theo dõi triển khai mô hình tại địa phương, chúng tôi ghi nhận sự thay đổi tích cực trong nhận thức của nông dân. Từ nghi ngờ ban đầu, các hộ nông dân giờ nhiệt tình áp dụng kỹ thuật mới vì thấy lợi ích thiết thực. Việc quản lý rơm rạ vừa bảo vệ môi trường vừa tạo thu nhập mới. Cà Mau cam kết sẽ tích cực mở rộng mô hình trên địa bàn để cùng đồng hành với các tỉnh trong canh tác lúa bền vững".

Cùng chung nhận định, ông Nguyễn Hồng Phúc, Chủ tịch HĐQT kiêm Giám đốc HTX Dịch vụ nông nghiệp Hồng Phát cho biết: "Các xã viên sử dụng giống lúa chất lượng cao cấp xác nhận OM18, cơ giới hóa gieo sạ hàng kết hợp vùi phân, quản lý nước ướt khô xen kẽ (AWD), bón phân theo vùng chuyên biệt, và quản lý dịch hại tổng hợp (IPM) giúp lúa khỏe mạnh, ít sâu bệnh. Thu gom rơm để trồng nấm và làm phân hữu cơ vừa bảo vệ môi trường vừa tăng thu nhập. Kết quả vượt kỳ vọng cả về kinh tế và môi trường. Đây là hướng đi đúng đắn cho tương lai nông nghiệp".

Ảnh báo Nhân dân.

Nền tảng vững chắc cho tương lai

Với kết quả tích cực liên tiếp từ năm 2024 đến vụ Hè-Thu 2025, Đề án 1 triệu ha đã xây dựng nền tảng vững chắc cho giai đoạn nhân rộng. Sự hợp tác hiệu quả giữa Cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật, các Sở Nông nghiệp và Môi trường địa phương cùng IRRI và các đối tác quốc tế thông qua các dự án WorldBank-MomP, CGIAR-Sustainable Farming, CGIAR-Scaling for Impact, USDA-Fertilize Right, MKCF-RiceEco, và AcceLER đã tạo ra nguồn lực quan trọng cho nghiên cứu và triển khai.

Ngân hàng Thế giới cùng các tổ chức thuộc CGIAR đóng vai trò then chốt trong việc hỗ trợ tài chính và chuyển giao công nghệ, tạo điều kiện để Việt Nam có thể triển khai mô hình này trên quy mô lớn.

Đến nay, các mô hình thí điểm đã khẳng định: Việt Nam hoàn toàn có thể phát triển nền nông nghiệp vừa hiệu quả kinh tế vừa thân thiện với môi trường.

Thành công này không chỉ mở ra triển vọng cho ngành lúa gạo mà còn định hướng phát triển bền vững cho toàn ngành nông nghiệp, góp phần khẳng định vị thế đất nước trên bản đồ nông nghiệp thế giới.

Theo chinhphu.vn